

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס 110

מישיבת ועדת החינוך והתרבות, מיום ד'
י"ח בשבת תשל"ב (5.1.72), בשעה 8.45.

נכחו:

חברי הוועדה:

- א. רימלס - היו"ר
- ש. לויין
- ב. שחור
- א. רניאל-נאור
- נ. אליעד
- מ.צ. פריה
- א. כץ

מוזמנים:

- ר. טסנר - יועצת משפטית למשרד החינוך והתרבות
- ע. טבש - משרד המשפטים

מזכירה:

- ש. כרם

רשם:

- א. סירי

- סדר-היום:
1. חוק לחיקון פקודת העתיקות (מס' 2), תשל"ב-1971
 2. חוק לחיקון פקודת העתיקות, תשל"ב-1971 - הצעת חה"כ קלינגהופר
 3. שאילחות

1. חוק לתיקון פקודת העתיקות (מס' 2), תשל"ב-1971

אני פותח את הישיבה.

היו"ר א. רימלט:

היום נדון בחוק העתיקות. דומני שלא הספיקו להזמין את חבר-הכנסת אבנרי להשמיע את דבריו. לפיכך נשמע אותו באחת הישיבות הבאות.

סעיף 1

היו"ר א. רימלט:

בניח שיש לאדם מספר עתיקות חשובות, שהוא לא ימסור, לא ימכור ואף לא יתן במתנה, ויחד עם זאת יש לו כמה הרסים וכלים שהוא נוהג לתת אותם במתנה לילדי ידיו שבאים לבקריו מחו"ל. ילדים אלה אינם סוחרים עתיקות, אף לא מייצאי עתיקות, ואולי אפילו לא חובבי עתיקות. לפי הסעיף הזה יוצאי, שאדם הרוצה להזמין ילד כזה לארוחת ערב, בה הוא מתכוון לתת לו איזו עתיקה במתנה, לא יוכל לעשות זאת לפני שיצטייד ברשיון. בדרך-כלל אנשים פרטיים לא יצטיידו ברשיונות בנסיבות כאלה והם ימצאו את עצמם כמי שעוברים על עבירה. האם זו כוונת המשרד?

כן. אנחנו רוצים למנוע זאת.

ר. סטנר:

המשרד רוצה למנוע שתינתן מתנה?

היו"ר א. רימלט:

המשרד רוצה למנוע שיוציאו עתיקות מן הארץ.

ע. סבט:

על-ידי כך שאותו אדם ימסור לילדיו הנוסע לחו"ל עתיקה מסויימת - והוא אינו יודע אם היא בעלת ערך וחשיבות - הוא מסייע להעברתה לחו"ל.

היו"ר א. רימלט:

האם המשרד מסוכנע שחוק זה יישמר על-ידי מי שבהיסח הדעת יתנו מתנות לילדים וקרובים? הלא לא תהיינה מודעות בכל העתונים. לסוחרים עתיקות אפשר לשלוח חוזר ולהודיע להם שמוטלות עליהם חובות מסויימות. השאלה היא, האם המשרד בטוח שחוק זה יוגשם על-ידי אותם אזרחים שהוא נוגע להם, ואשר לא יעברו עליו מתוך זדון, אלא מתוך החומרה הרבה הסמונה בו.

שנית: האם המשרד חושב לפנות, לכל מי שיש לו עתיקות, על ידי פרסום והסברה, להגיש רשימה של עתיקותיו? אני מניח שזה יהיה קשה גם לגבי מי שמוכן לעשות זאת, מפני שלא כל מי שאוסף עתיקות יכול להגדירם ולמיינם.

מה שמפריע לי בסעיף זה אלה החומרות שבו ולא עצם הרעיון שיש למנוע הוצאת עתיקות לחו"ל. יש אצלנו כלל, שאין גוזרים על הציבור גזרה שאין רוב הציבור יכול לעמוד בה. שאלתי היא: מה דעתכם ביחס לעבריינים בתום-לב?

ר. סטנר:

אשר לביצוע. לולא חשב המשרד שאפשר לבצע את החוק לא היה מגיש את הצעת החוק לכנסת. משרדנו סבור שהוא יכול לבצע את החוק. נוסף על כך, במה שנוגע לפרסום, יש לנו יחידת הסברה ויחידת שירות סרטים, ועוד אמצעים כאלה, ואני מוכנה להביא זאת כהמלצת הוועדה או יושב-ראש הוועדה, שהמשרד ישתמש באמצעי פרסום אלה כדי להביא לידיעת ולשמירת החוק.

אשר לשאלה ביחס לרישום עתיקות. הוראה כזאת תופיע בחוק הכולל, שאנחנו מקווים להביא בפניכם בעתיד הלא רחוק. שם יהיה סעיף שיקבע, כי אספנים צריכים למסור רשימת העתיקות שלש בידיהם. בחוק הקיים לא נאמר דבר על אספנים ועל מוזיאונים. בחוק החדש שאנחנו מכינים יש פרק גדול על אספנים ועל מוזיאונים, ובצד החובה שתהיה בו,

אנחנו ניתן שירותי עזרה לקיטלוג, להגדרה ולטיפול ברשימות שיוגשו.

ש. לוי:

יש לי ספיקות רציניים לגבי יעילות החוק. אני חושב שכל מה שמטיל על הממשלה תפקידי פיקוח, כל מה שמרבה בפיקוח - יש להטנע ממנו, ועל כל פנים להזהר מפניו מאד. למטרה בישראל תפקידים מרובים, ואינני חושב שנעשה דבר מחוכם אם נוסיף לה עוד תפקידים בתחום הפיקוח.

לגופו של ענין אני רואה את החוק הזה כמאוחר המקדים את המוקדם. אילו היה לפנינו החוק המחייב רישום עתיקות, המחייב את האספנים לרשום אותן, והמתאר לפנינו את האפשרות של ביקורת על עתיקות - הייתי יכול ביתר קלות לקבל את הסעיף הזה, שהיה אז סעיף משלים. על כן אני שואל: מדוע עלינו להקדים את המאוחר? מדוע משרד החינוך צריך להביא לפנינו סעיף שההגיון הטעשי שבו יהיה קיים כאשר נדע שיש חוק המחייב מוזיאונים ואספנים לרשום בהקפדה את הממצאים שברשותם? לאחר שיהיה חוק אשר יחייב את הרישום, הביקורת והבדיקה, יהיה מקום לדבר מה דינו של מוכר או מוסר עתיקה. משום כך אני שואל: האם אי-אפשר לדחות את הדיון בסעיף זה למועד מאוחר יותר, לאחר שנדון בחוק העיקרי?

היו"ר א. דימלט:

יש רק קושי אחד: הכנסת העבירה את החוק לוועדה.

האם היא קבעה תאריך?

ש. לוי:

בוודאי שאפשר להשהות את החוק בוועדה, אבל אני חושב שמגמת המחוקק, כאשר החליט להעביר את הצעת החוק לוועדה, היתה לדון בו, אולי גם לשנות דברים, אבל לא להקפואו.

היו"ר א. דימלט:

שר החינוך והתרבות, כאשר הביא את החוק, אמר שהמשרד מכין חוק כולל, אולם בינתיים בחוץ התיקון הזה לפקודה, מפני שאם מוכרים ומייצאים עתיקות חשובות המדינה עלולה להמצא ניזוקה. איש מבין הנואמים בכנסת לא אמר שיש לחכות לחוק הכולל, וגם איש לא הציע להחזיר את החוק לממשלה, אפילו לא זמנית. כלומר, מבחינה פרוצדורלית אני חושב שאנחנו חייבים לדון בחוק, אם כי אפשר להכניס בו שינויים.

אני, למשל, מעלה מחשבה להבחין - על כל פנים מבחינת העונשים - בין מוכר ומוסר בתום-לב. אפשר להודיע לכל סוחר העתיקות: דעו לכם שיש חוק כזה ושעליכם מוטלות חובות אלה ואלה. לא כן לגבי אזרח המדינה שיימצא בבחינת מוסר. הייתי מוכן להחמיר לגבי מוכר ללא רשיון ולהקל על מוסר, אם כי גם אדם פרטי יכול למסור דבר בעל ערך.

ע. סבס:

ברצוני להסביר מדוע אנחנו מביאים את התיקון עכשיו ואיננו ממחינים לחוק הגדול שיובא לכנסת. החוק הגדול הוא באמת חוק גדול. וידרוש הרבה זמן עד שהכנסת - במליאה ובוועדה - תתגבר עליו. בינתיים לאגף העתיקות נודע שמוכרים עתיקות בכמויות גדולות. הכוונה היא למנוע זאת, בייחוד בימים אלה. כאשר קומיסיונרים שולחים מאות ואלפי פריטים לארצות שונות.

א. כץ:

האי-אפשר לעשות זאת על-ידי תקנות?

ע. סבס:

בפקודת העתיקות הקיימת יש איסור על יצוא עתיקות, אך קל. ביציאה מן הארץ, ובייחוד בלוד, להבריח עתיקות, ולמעשה המכס אינו יכול להשחלש על זה בכל נקודות היציאה. על כן אנחנו מקדימים את הפיקוח לשלב המכירה והמסירה, שלב זה, יחד עם הביקורת בנקודות היציאה מן הארץ, יקשה על הוצאת עתיקות מהארץ.

עלי להדגיש כי אנו רואים בכך דבר חשוב ביותר. הדבר אינו קיים בישראל בלבד אלא בארצות רבות. יש גם אמנה בין-לאומית הקובעת שהוצאת עתיקה שעונה היתר, ואת ההיתר הזה יש להראות בעת הכנסת העתיקה לארץ מסויימת, אחרת אין מאפשרים את הכנסתה. אין אנו בודדים בכך, אלא נמצאים בחברת ארצות כגון יוון, המעוניינות בדבר.

אשר לעונשים. כמקובל קובע החוק את העונש המכסימלי, אולם רשאי בית-המשפט להטיל קנס של חמש לירות או לירה אחת, אם יראה שמדובר בעבירה שנעשתה בחום-לב וללא כל כוונה זדונית.

ג. אליעד:
עמדתו של משרד החינוך והתרבות לגבי הגשת התיקון הזה נראית לי. אמנם רצוי לחוקק חוק מקיף, אשר ידאג לרישום ולבדיקת עתיקות הנמצאות גם בידי אנשים פרטיים, אולם אין הדבר כה קל, משום שיש כאן חדירה לתחום הפרט, ונדמה לי שאנחנו הולכים ו"משלשנים" את כל חיינו. לחייב אדם פרטי, חובב עתיקות, לרשום את כל האוסף שלו, ולהטיל על כך פיקוח - זה ידרוש עבודה רבה. כנגד זה, בוודאי שיש למדינה זכות לדאוג שלא יוצאו פריטים יקרי ערך אל מחוץ לגבולות המדינה.

לדעתי עקרון החוק נכון. אמנם אמר היושב-ראש שיש אצלנו כלל לפיו אין גוזרים גזרה שרוב הציבור אינו יכול לעמוד בה, אך במה דברים אמורים? כאשר מחייבים אותו לקיים דבר אשר גם אם הוא רוצה לקיימו אינו יכול. בדרך-כלל החוק קובע נורמה לאדם ומשמש לו הדרכה. אני יוצא מתוך הנחה שרוב האזרחים רוצים לשמור על חוק וסדר. ואם המשרד יעשה את ההסברה הדרושה אינני סבור שזה יהיה חוק בבחינת גזרה שרוב הציבור אינו יכול לעמוד בה.

כל מה שהייתי מבקש להוסיף כאן הוא: קביעת הגבלה בזמן למתן תשובה לקבלת רשיון. לא יתכן שימשכו אדם שבועות כאשר מדובר במחנה שאדם רוצה להעניק לאורחו שבא ממנו ל"שענה לעינה חוב כמה ימים. כאן עלינו לבוא לקראת האזרח, ואני חושב שתוך חמשה ימים מקבלת הבקשה על-ידי אגף העתיקות - על הצורך לתת תשובתו. זו יכולה להיות אף פניה שלפונת. אני מניח שב-80%-90% מהמקרים יהיו אלה דברים שאגף העתיקות לא יהיה מעוניין למנוע העברתם. במיעוט המקרים, אם האגף ירצה לבוא ולבדוק - בבקשה, אבל אין האזרח יכול להמתין זמן רב. מפני שבינתיים האורח עשוי לעזוב את הארץ. מדבריו של ד"ר בירן בישיבה הקודמת הבינתי שהוא מוכן להגבלה בזמן. אם תוך חמשה ימים מהפניה לא קיבל הפונה כל תשובה - יראה את עצמו פטור מחובת החוק.

היו"ר א. רימלש:
היות והוזמנתי לוועדה אחרת אבקש את הה"כ כץ להמשיך בניהול הישיבה.

מ.צ. נריה:
התפלאתי קצת על שיעונו של הה"כ לויין. לי נדמה שהחוק הוא ליברלי מאד. אחרי מלחמת ששת הימים לא שמנו לב לעובדה, שהיתה הסתערות על אתרים ארכיאולוגיים. שמענו גם על הוצאת פריטים ארכיאולוגיים מהארץ למאות ואלפים, דבר המביא לדילדול הארץ מכל מיכמניה.

הה"כ אליעד דיבר, ובצדק, על ההשלכות שיש להתערבות של השלטון בתחום הפרט, אולם כאן לא רוצים למנוע את עצם מתן המתנה, או מטירת העתיקה או מכיחה, אלא הוצאתה מהארץ.

אך הבעיה היא לא רק זו. אותו ויכוח ששמענו בכנסת, על החיפוש והחישושים הארכיאולוגיים של שר הבטחון שלנו, גם זו בעיה חמורה מאד, שאנשים עושים בעתיקות כחור שלהם, וכל מיני דברים בעלי ערך נמצאים ברשות אנשים פרטיים, שעה שהיו צריכים להמצא ברשות הציבור (במוזיאונים, באגף העתיקות וכו'). מכאן שאין כל ספק, כי יהיה חשוב ביותר לזרז את הכנתו של אותו חוק גדול שמדובר עליו, מפני שחשוב מאד לשמור על הדברים הללו.

אגב, בדיון שהיה בכנסת ביקשתי להרחיב את הענין על שמירת עתיקות, מפני שכמה וכמה ארכיאולוגים החלוננו לפני שנהרסים דברים חשובים מאד.

חה"כ אליעד עורר נקודה חשובה: זירוז המנהל לתת רשיון על ידי הגבלת מחן החשובה בזמן. אני סבור שזה צריך לחול גם על מוכר פרטי וגם על סוחר.

ג. אליעד: סוחר אתה יכול לחייב לדאוג מראש, משום שהוא יודע מה הפריטים הנמצאים ברשותו, ומשום שזה עיסוקו. לגבי סוחר אין הצדקה לקבוע תקופת זמן קצרה. הוא צריך להצהיר על כל המלאי שלו ולדאוג בעוד מועד לקבלת רשיון.

מ.צ. נריה: לגבי אדם פרטי אני מסכים שתהיה תקופה מוגבלת ביותר, של ימים ספורים, ואילו לגבי סוחר צריך לנקוט בנוסח "תוך תקופה סבירה", כי גם זה לא צריך להיות בלתי מוגבל.

ב. שחור: אם הכוונה היא לאסור הוצאת החפץ מישראל, אינני חושב שצריכה להיות הבחנה בין חושב ישראל לבין חושב חוץ. משום שהאיסור איננו מוטל על האדם, אלא על החפץ. כך אני מבין את רוח החוק. האיסור הוא להוציא עתיקה - ולא חשוב מי המוציא.

מ"מ היו"ר א. כץ: מחור מגמה שאנחנו רוצים להזדרז בחקיקת חוק מקיף בנושא זה: א) מתי יבוא החוק הכולל לשולחן הכנסת? ב) האם לא ניתן להסדיר את הנושא המידי והכוער במסגרת התקנות שבשר רשאי להתקין לפי הפקודה הקיימת? בסעיף 30 נאמר ששר החינוך והתרבות רשאי להתקין תקנות "הקובעות הוראות בדבר מחן רשיונות ליצוא עתיקות". האם שר החינוך והתרבות אינו יכול להתקין תקנה לפיה לא יקבל סוחר רשיון אם לא ימלא אחר חוכן ההוראות הקבועות בסעיף 1 לחוק המוצע. כלומר לא ימכור ממצאים ארכיאולוגיים למי שאינו חושב ישראל אלא אם יש בידו רשיון על כך? לי נדמה שאפשר, לצורך השעה, להתקין תקנות מעין אלה עד שיוחק החוק הכולל.

לי נדמה שצריכה להיות מגמה להבחין בין סוחרים, שמקצועם ופרנסתם בכך, לבין חובבים. קשה להתייחס באותם קני-מידה לשתי קטגוריות אלה. הייתי רוצה שהתמחנה הזאת תהיה ביטוי משפטי גם בנושא הנדון, כלומר להבחין בין סוחר היכול להעביר לחו"ל עשרות פריטים, שהוא גם יודע את ערכם, לבין אדם פרטי שמוקר איזה חפץ במחנה.

הייתי מציע שהיום לא ניחפוז לסכם את הנושא, ביחוד שהוזמן להופיע בפני הוועדה פרופ' יגאל ידין, אחד המומחים הגדולים בארץ בשטחו, וכן על הוועדה עוד לשמוע את הערותיו של חה"כ אבנרי. לכן, היום נעבור על סעיפי החוק בלי להצביע עליהם.

ש. לוי: בעקבות תמיהתו של הרב נריה, ברצוני להבהיר שלא דגלתי בכך שמדינת ישראל צריכה להיות מדינה פרוצה, שאפשר להוציא ממנה עתיקות ללא כל היתר. אני רק הבעתי ספיקות אם יש לנו אפשרות להקים מנגנון יעיל של פיקוח, ואני סבור, שאם אין אפשרות להבטיח ביצועו של חוק - מוטב שלא יבוא. אילו הסעיף הזה היה בא במסגרת החוק הכולל, היחה אפשרות לפחות ליצור את הרושם שיש מנגנון מספיק ומקיף של פיקוח. כאשר אני דן על סעיף זה לבדו, יש הרבה שאלות שלי אין תשובה עליהן: מי ישמור על ביצוע הוראות הסעיף? איך ישמרו? כמה דינם של אלה שמסרו עתיקות לא בחנות? איך יחפסו אותם? משום כך אני מסתייג מהחוק, אך לא מכוונתו, והבעתי בישיבה הקודמת את הרעיון, שאולי צריך לחפש אמצעים נוספים. החוק,

לדעתי, אינו מבטיח את השגת המטרה, אך לא הסתייגתי מהמטרה.

ע. סבט:

ברצוני לענות לכה"כ שחור, ששם את הדגש על הוצאת עתיקה מהארץ. הוראה כזו קיימת בפקודה הקיימת, אך קשה להגשימה. לכן אנחנו משתדלים להשיל פיקוח בשלב מוקדם יותר, עוד לפני שהעתיקה הגיעה לנקודת היציאה מן הארץ. כאשר אדם מוסר עתיקה לחושב ישראל, קרוב לוודאי שאותו חושב יישאר בישראל ואחו גם העתיקה. אם הוא ירצה להוציא אותה מהארץ, סעיף 12 לפקודה אוסרת עליו את הדבר. ואם הוא ירצה לעבור על החוק - זה כבר ענין אחר.

כה"כ כן עין שאפשר לפתור את הבעיה במסגרת הפקודה הקיימת על-ידי התקנת תקנה מתאימה. הענין הוא בזה, שבפקודה הקיימת אין הוראה ספציפית שתאפשר לקבוע איסור של מכירה או מסירת עתיקה למי שאינו חושב ישראל. השר רשאי להחקיין תקנות רק במסגרת מה שהוסמך בחוק, ולא מעבר לזה. לכן, אם אנחנו רוצים למנוע מה שנקבע בסעיף זה לא נוכל לעשות זאת על-ידי תקנות. בתקנות קבענו, למשל, שסוחר צריך לנהל רשימת מצאי, עליו לרשום רישומים שונים, אולם אין בתקנות עונשי לגבי סוחר שאינו מקיים אותם רישומים. כאן אנחנו מציעים להשיל עונש על סוחר שיעבור על הוראות החוק. וחץ מזה, כפי שאמרתי, אין אנו יכולים לקבוע בתקנות דברים שאין השר מוסמך בפקודה לקבועם.

כה"כ לויין שאל: אם אי-אפשר לבצע חוק - למה לחוקק אותו? אנחנו חושבים שאפשר לבצע את החוק המוצע. ראשית כל, לא כל תושבי המדינה עבריינים, ואני מאמין שהרוב רוצה לקיים את החוק. אם אזרחי המדינה יידעו שאסור להוציא עתיקות מהארץ, ואם הקשרד יעשה את ההסברה והפרסום הדרושים, אזרחי ישראל-כלל, לא ימסור עתיקה ולא ימכור אותה אם יידע שזה אסור.

לגבי אלה שרוצים לרמות ביודעין קבענו בחוק עונשים מכסימליים של 30 אלף לירות קנס ושנת מאסר. אין ספק שהעונשים באים להרתיע במידה מסוימת, וזאת פרט לאמצעי פיקוח אחרים. כגון מכס, מטרה וכו'. כל זה, בצורה אקומפליסיבית, עושה את החוק, לדעתנו, לבר-ביצוע ויעיל.

כאמור, אני מציע שלא נסכם היום אלא נתקדם הלאה. אני מבין שאין הערות לסעיף

מ"ה היו"ר א. כץ:

קטן (ב) של סעיף 1.

סעיף 2

ר. סטנר:

התקנות משילות כל מיני חובות על סוחרים עתיקות, וביניהן לנהל רשימת מצאי על פני שופס מסויים וכו' לציין כל מיני פרטים. תקנות אלה לא תמיד בנמצא, והתעורר ספק באיזו מידה אפשר לפקח על המצאי הזה, מפני שעל הסוחר לרשום מאיפה קיבל את העתיקה, מי מכר לו אותה, למי הוא מכר אותה וכו'. הסוחרים, ועל כלופנים מקצתם, אינם ששים לגלות דברים כאלה, מפני שלפעמים הם קונים עתיקות ממקורות פסולים, כלומר משודדי עתיקות, ולכן אינם ממלאים את השופס כראוי. היות וכל מה שקשור ברשימות המצאי הוא מאד חשוב כדי להסדיר את הנושא הנדון בחוק, בהזדמנות זו הכנסנו את הסעיף הזה בפקודת העתיקות, כדי להסיר כל ספק על חוקיות התקנות ועל סמכות המשרד לדרוש מסוחרים העתיקות לנהל רשימות מצאי כמפורט בתקנות.

מ.צ. נריה:

שני דברים לי כאן, מאד קשים. הראשון: ההשוואה בין סעיף קטן (10) לסעיף קטן (11). בסעיף (10) מדובר על אדם שעבר עבירה ועל כן מגיע לו עונש. בסעיף (11)

לעומת זאת, מדובר על אדם שעוד לא עבר שום עבירה, וכל מה שעשה שלא מסר את האינופורמציה שמבקשים ממנו לקסור. לדעתי, אין להשוות אי-מסירת אינופורמציה לעבירת עבירה. אילו היינו קובעים בסעיף (10) שנתיים מאסר ו-60 אלף לירות קנס, היה מקום לקבוע בסעיף (11) שנח מאסר ו-30 אלף לירות קנס; אבל אם בסעיף (10) העונש המכסימלי הוא שנח מאסר ו-30 אלף לירות קנס, כאן העונשים צריכים להיות פחותים.

דבר שני. לפנינו בעיה חמורה. אני מבין יפה שעלינו לעשות משהו נגד שודדי עתיקות, אבל אני רוצה להכנס לרגע לעורו של אותו סוחר, אשר אלמוני מציע לו איזה חפץ, והוא יודע שאם הוא לא יקנה אותו - יקנה אותו מישהו אחר; והוא צריך לעמוד בפני הפיתוי לא לקנות את החפץ משום שאיננו יודע את מקורו. אילו ידעתי שהחפץ הזה יגיע לאגף העתיקות - ניהא, אבל אותו סוחר בצדק יחשוב שאם הוא לא יקנה אותו - אחר יקנה אותו, והוא מאבד אפשרות של רווח ניכר. אני מבין שאנחנו חייבים להשיל על סוחר העתיקות את החובה לנהל רשימת מצאי, אבל השאלה היא האם הם יהיו רשאים להצהיר לגבי פריטים מסויימים שאלה הגיעו אליהם בדרך-לא-דרך.

א. רזיאל-נאור:
אני מבינה את הצורך בחוק זה, אבל יש לי כמה תמיהות ושאלות. הבה וניזכר איך נתגלו האוצרות החשובים ביותר, כמו מגילות ים המלח ואחרים, ואיך התעוררה בציבור ההתעניינות במצדה? הכל היה ענין של חובבים, אספנים, אנשים שהגיעו לדברים לא בדרך המוצהרת ביותר. צריך שהחוק לא יקטול לגמרי את הרצון וההתעניינות לשפל בדברים אלה. אין צנזר יודעים עוד כמה אוצרות צפונים וספונים, ואם לא יהיה איזו "מצאי" של בני-אדם המתעניין בזה - גם לא יהיה מצאי לרשום אותו.

מצד אחד נכון, שיש ממש שוד של כל אדפנים החשובים והיקרים, והוויכוח שהיה בכנסת מלמד על ההתעניינות הגוברת והולכת. מצד שני זה מלמד שאנשים יודעים להפיק רווח מדברים שמקומם יכירם במוזיאונים. נדמה לי שהחוק הזה ניגש לענין בפשטנות יתרה. אולי הגיעו למשרד איזה ידיעות ורוצים מיד לשים את הכף ולסחוט איזו פרצה, אבל כל ערכו של חוק בכלליותו, ביכולתו להקיף את הבעיה ולשמש הדרכה לימיתרבים. לכן אני חושבת שאי-אפשר להשאירו בצורתו כפי שהוא.

כבר העירו פה שאי-אפשר להשוות את מי שלא הגיש רשימה למי שנתן בתום-לב איזו מתנה שהיחה לו יקרה, או שלא ידע להעריכה כראוי, אך אורחו היה כה יקר לו, שבין אם ידע או לא ידע את ערכה מצא לנכון להעניק לו אותה. אי-אפשר להפכו לעבריין. אם נהפוך את כל המתעניינים בזה לעבריינים - אינני יודע מה תהיה התועלת מזה.

ג. אליעד:
לא היה כל-כך ברור לי מה השריד את חה"כ נריה בסעיף זה.

מ.צ. נריה:
שמענו שקוחר המנהל רשימת מצאי צריך לכתוב בשופס מיוחד ממי קנה כל עתיקה וכו'.

ולא תמיד הוא יכול לעשות זאת.
ג. אליעד:
זה לא נמצא בחוק זה ולא עולה ממנו. האיסור המושל על מסירת או מכירת עתיקה מתייחס למי שאינו תושב ישראל.

מ.צ. נריה:
הערתי היתה לסעיף קטן (11).

ר. סטנר:
בענין המצאי - היא הנוחנת. שודד עתיקות יגדע שהוא יכול למכור את סחורתו ושהסוחר ישתוק, מפני שהוא יקנה את המצאי ולא ימלא את השופס כדרוש. אבל אם הסוחר יגיד: ראה, אם לא אראה לאגף העתיקות את רשימת המצאי, ולא אקפיד

בדיוק ממי רכשתי כל דבר. עם תאריך וכו', אני עלול לאבד את רשיוני, ואם כן האם אתה מוכן למסור לי מה שמך, איפה מצאת את העתיקה, באילו נסיבות וכו' - יראה השודד שעולים על עקבותיו, ואז כל הענין אינו כדאי לו. דבר זה עלול להרחיע לא רק סוחרים בלתי ישרים, אלא גם המקורות הבלתי חוקיים המספקים את הסחורה.

מ"מ היו"ר א. א. כץ: אני מציע שבשלב זה לא נכריע, והדברים ימשיכו להתלבן. עם זאת נתייחס רצינית שיירשם בפרוטוקול, בעקבות הערתו של חה"כ הרב נריה, שאני מציע כי בסעיף (11) ייאמר בסייפא "דינו - מאסר שלוש חודשים או קנס של 30,000 לירות".

ש. לוי: אני חושב שאין הצדקה להקל על סוחר. אם הוא לא יקפיד ברישום שהוא חייב בו, יהיה הרבה יותר קשה לשמור על הדין האמור בסעיף 12א. אם יש סיכוי - ואני מפקפק בכך - לשמור על האמור בסעיף 12א, הרי הוא מותנה ברשימת המצאי. לכן, אם אני מוכן להקל על אדם שאיננו סוחר, שבא אליו ידיד או קרוב והוא נוחן לו מחנה, אינני רואה מקום להקל על סוחר שאינו מקפיד על ניהול רשימת מצאי כדרוש.

ע. סבט: ברצוני לציין עוד הפעם שהעונשים הקבועים בחוק הם מכסימליים, ובמסגרת המכסימום שיקול דעת רחב לבית-המשפט לשקול כל מקרה לגופו.

מ"מ היו"ר א. א. כץ: מה שמפריע לנו הוא, שעל העובר על הוראות החוק ועל מי שאינו מנהל רשימת מצאי מושלים אותם עונשים.

ע. סבט: אולי יותר חשוב לנהל רשימת מצאי. כי מתי ישחמש סוחר מחובה זו? כאשר יבוא אליו שודד עתיקות ויציע לו סחורה. זאת אנחנו רוצים למנוע. יתכן ויש לראות את סעיף (11) ביתר חומרה מאשר סעיף (10).

ג. אליעד: אל ניבהל מהעונשים. בדרך-כלל בית-המשפט מאד מאוזן, ועד ששולחים אדם לבית-הסוהר יש כל-כך הרבה שיקולים, שזה באמת צריך להיות עברייך מועד או רצדיביסם. אם אדם יחזור על אותה עבירה כמה פעמים יתכן ובית-המשפט ישיל עליו עונש מרחיע - ובצדק. לעומת זאת, טוב שהעונש המכסימלי יהיה חמור, כדי שאדם יחשוב פעמיים ושלוש לפני שיעשה משהו.

מ"מ היו"ר א. א. כץ: נפסיק את הדיון בשלב זה ונעבור להצעת החוק הפרטית של חה"כ קלינגהופר.

2. חוק לתיקון פקודת העתיקות, תשל"ב-1971 - הצעת חה"כ קלינגהופר

מ"מ היו"ר א. א. כץ: בעקבות אותו מקרה שקרה בחצור, כאשר עלו בצורה די חצופה על השטח עם בולדוזר, משום שידעו שהעונש המכסימלי הוא קנס של 200 לירות, מציע חה"כ קלינגהופר שבסעיף המתאים ייאמר, שכל מי שעושה דברים כאלה צפוי למאסר שנה אחת או לקנס של 5000 לירות.

ב. שחור: נצטרך לחאם את העונש עם זה המוצע בחוק שדנו עליו קודם לכן.

א. רזיאל-נאור: מה שקרה בחצור לא יסולה בשום קנס. שם החריבו דברים שאין להם תקנה עולמית. לגבי עבירות כאלה צריך למצוא עונש יותר חמור.

גם אני סבור שקנס של 5000 לירות אינו
אקוויולנט לנזקים שעלולים להגרם.

ש. לוי:

אני מציע להשוות את העונשים ולקבוע גם כאן
קנד של 30,000 לירות או שנת מאסר.

ג. אליעד:

אני מבין שיש הסכמה לגבי התיקון המוצע
על-ידי חה"כ קלינגהופר, וכך יש הסכמה
להגדיל את הסנקציה ולפחות להשוותה לסעיף הקודם. אבקש את היועצים
המשפטיים לנסח את ההצעה בהתאם.

מ"מ היו"ר א. כץ:

3. שאילתות

(א) ברצוני לדעת מה מתרחש בענין הניסוי
הפדגוגי בשכונת החקווה?

א. רזיאל-נאור:

(ב) קראנו בעתונים על שני מקרים מעציבים.
אחד - מקרה שאין לו תקנה: הנער שהתאבד או מת מתה חשופה בכפר סילבר.
אינני יודעת מה היו הנסיבות, אבל מצאו אותו ללא רוח חיים. אני מבקשת
לדעת האם המשרד חקר בדבר, ואם כן - מה העלתה החקירה ומה אפשר לעשות?
סוף-סוף זהו מוסד פנימייתי, ודברים כאלה, כאשר מתרחשים, יש להם תמיד
תהודה במקומות אחרים.

(ג) קראנו שתקרה במיבנה בית-הספר "ניצנים",
בשיכון אפריר באשקלון, החמושה - תודה לאל בלילה. כפי שהיה כתוב באותה
כתבה, דובר כבר על מיבנה זה שאינו מתאים, והוא פשוט בגדר של מיבנה
רעוע. האם המשרד חקר את הענין ומה עושים כדי לשמור על שלום הילדים?

מ"מ היו"ר א. כץ:
אני מבקש להזכיר לחברי הוועדה, שבישיבה
הקודמת הודיע היושב-ראש, כי תוקם ועדה
מצומצמת של ועדת החינוך שתעסוק בנושא של מבנים רעועים, בעקבות אוחן
דוגמאות שהובאו על-ידי חה"כ לוי לגבי יפו ודרום תל-אביב. היתה הצעה
להרחיב את הנושא ולכלול בו גם מבנים רעועים שיחגלו במקומות אחרים בארץ.
ונדמה לי שהיא נתקבלה. אני מקווה שבזמן הקרוב תוקם הוועדה.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.00.